

31.3.2026

Invalidiliiton kannanotto vuoden 2026 kehysriiheen

Suomen taloudellinen tila on varsin vakava, julkisen talouden vahvistaminen on tarpeen ja mittavia sopeutustoimia tarvitaan. Invalidiliitto muistuttaa kuitenkin kehysriiheen kokoontuvia puolueita siitä, että säästöjen kohdentaminen on mietittävä tarkasti ja toteutettava oikeudenmukaisesti. Invalidiliitto edellyttää vammaisvaikutusten arviointia kaikessa päätöksenteossa.

Monet fyysisesti vammaiset ja toimintaesteiset ihmiset pystyisivät työskentelemään täysipäiväisesti, mutta työnantajien asenteet, rakennetun ympäristön esteellisyys ja palvelujen saantiin liittyvät ongelmat hankaloittavat merkittävästi töihin pääsyä. Kun ei ole työelämässä, mahdollisuutta omien tulojen hankkimiseen ei käytännössä ole. Riippuvuus itsenäisen elämän mahdollistavista palveluista on suuri ja yleinen kustannustason nousu yhdistettynä etuuksien pienentymiseen aiheuttaa välittömiä ongelmia. Moni vammaisen ihminen elää köyhyysrajalla eikä saa hänelle kuuluvia palveluita hyvinvointialueiden soveltaessa vammaispalvelulakia epätarkasti.

Invalidiliitto ymmärtää valtiontalouden vahvistamisen tarpeen, mutta korostaa, että ihmisarvolla ei ole hintalappua. Fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten on voitava elää yhdenvertaista elämää suhteessa vammattomiin ihmisiin ja välttämättömät palvelut väistämättä maksavat jotain. Haluammeko olla niukkuuden ja eriarvoisuuden yhteiskunta, jonka kaikkia valintoja ohjaavat eurot vai inhimillinen yhteiskunta, joka huolehtii jokaisesta jäsenestään?

Invalidiliitto esittää oheiset huomiot kehysriiheen 2026. Lisäksi liitto muistuttaa, että YK:n vammaiskomitea on antanut elokuussa 2025 Suomelle useita suosituksia YK:n vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa koskien. Näitä suosituksia tuodaan tekstissä esiin siltä osin kuin ne liittyvät käsiteltyihin aiheisiin.

Tehdään vammaisvaikutusten arviointi kaikessa päätöksenteossa, jotta voidaan varmistaa, että päätökset eivät aiheuta kohtuuttomia tilanteita jo ennestään vaikeassa asemassa oleville fyysisesti vammaisille ja toimintaesteisille ihmisille.

YK:n vammaiskomitea suosittelee, että sopimuspuoli tekee kattavan vaikutustenarvioinnin viimeaikaisista uudistuksista, mukaan lukien budjettileikkauksista ja kustannussäästötoimista, ja varmistaa, ettei niillä ole haitallista vaikutusta vammaisten henkilöiden elintasoon.

Vammaispalvelulain soveltaminen hyvinvointialueilla toteutuu tällä hetkellä Invalidiliiton saamien ja julkisuudessa olleiden tietojen valossa huonosti, kun ihmiset jäävät ilman heille kuuluvia palveluita. Vammaispalvelut ovat pääosin subjektiivisia oikeuksia ja määrärahoihin sitomattomia palveluita, joihin hyvinvointialueiden tulee löytää rahoitus

31.3.2026

kaikissa tilanteissa. **Sosiaali- ja terveysministeriön tulee ohjata alueita selkeämmin vammaispalvelulain soveltamisessa**, jotta vammaiset ihmiset voivat luottaa saavansa yhdenvertaista kohtelua.

YK:n vammaiskomitea suosittelee, että sopimuspuoli varmistaa, että hyvinvointialueille osoitetaan budjettivarat, jotka mahdollistavat vammaispalveluiden myöntämisen yleissopimuksessa määrätyn mukaisesti.

Vammaisten henkilöiden työllistymisen edistämiseksi on **palautettava työttömyysturvan suojaosa**, vahvistettava työllisyyspalvelujen osaamista yhdenvertaisuuden edistämisessä sekä monipuolistettava työllisyyspalvelujen työhönvalmennuksen menetelmiä. Lisäksi on varmistettava koulutuspaikkojen riittävyys työkyvyn muutosten vuoksi ammattia vaihtaville.

YK:n vammaiskomitea suosittelee, että sopimuspuoli edistää aktiivisesti vammaisten henkilöiden työllistymistä ja harkitsee tukijärjestelmien ja työnantajien kannustimien kaltaisten positiivisten toimien toteuttamista ja varmistaa, että työpaikalla on tarjolla tukea ja kohtuulliset mukautukset.

On valitettavaa, että äänestyspaikkojen esteettömyyttä ei aiota varmistaa lainsäädännöllä, vaikka hallitusohjelmakirjaus sitä edellytti. Tästä huolimatta on **varmistettava tarvittavat resurssit kunnille ja muille toimijoille esteettömyyden edistämiseksi**, jotta vaalit ja äänestäminen sekä muutkin palvelut voidaan toteuttaa yhdenvertaisesti ja YK:n vammaisyleissopimuksen edellyttämällä tavalla.

YK:n vammaiskomitea suosittelee, että sopimuspuoli varmistaa kaikkien äänestyspaikkojen esteettömyyden.

Kansalaisyhteiskuntaan on kohdennettu tällä vaalikaudella merkittäviä avustusleikkauksia. Vammaisjärjestöillä on tärkeä rooli tuoda päättäjien tietoon vammaisten kansalaisten ääntä. Kun järjestöjen toiminta supistuu leikkausten seurauksena, palvelut ja tukimuodot vähenevät, eivätkä ihmiset saa apua ajoissa ja putoavat pahimmassa tapauksessa kokonaan turvaverkkojen ulkopuolelle. Tämä tulee yhteiskunnalle lopulta kalliiksi. **Järjestöavustuksista ei pidä leikata enempää ja lahjoitusten verovähennysoikeutta on laajennettava** oikeudenmukaisesti niin, että myös sote-järjestöt pääsevät sen piiriin.

YK:n vammaiskomitea suosittelee, että sopimuspuoli laatii ja toteuttaa suunnitelman vammaisjärjestöjen ja vammaisten oikeuksien puolustajien saaman julkisen ja yksityisen rahoituksen jatkumiseksi, jotta ne voivat hoitaa yleissopimuksen mukaisen tehtävänsä itsenäisesti.